

09:30- 10:00 Plenair programma

	Welkom Peter Ossenkoppele, directeur rdgKompagne
--	--

10:20-11:20 Parallelsessies blok 1

1	Een praktische introductie in OC Anita Kalkhoven, logopedist rdgKompagne In deze sessie behandelen we de basis van Ondersteunde Communicatie: wat moet u weten voordat u met OC aan de slag gaat. We bespreken de mythes die bestaan rond Ondersteunde Communicatie en geven een overzicht van de vele mogelijkheden en systemen.
2	Introductie Score Bart Noe, Jabbla Score is een zeer uitgebreid kant-en-klaar symboolvocabulaire voor de communicatiesoftware Mind Express. Het vocabulaire is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en gericht op het ondersteunen van communicatie en taalontwikkeling. Score kenmerkt zich door een uiterst consequente indeling met een vaste kernwoordenschat en een dynamische randwoordenschat, die is ingedeeld in categorieën. De grammaticale opbouw met kleurcodes ondersteunt de gebruiker bij het leren vormen van zinnen met correcte vervoegingen. Score kan geschikt zijn voor kinderen, jongeren en volwassenen met bijvoorbeeld een taalontwikkelingsstoornis (TOS), autisme, Syndroom van Down of Cerebrale Parese. In deze sessie maakt u kennis met de achtergrond, mogelijkheden, indeling en unieke eigenschappen van Score.
3	Introductie ALOHA Loes Theunissen en Hanny Weersink , Sint Maartenskliniek ALOHA is een kant-en-klaar symboolvocabulaire voor kinderen en jongeren. Het is gebouwd binnen Mind Express en bestaat uit twee varianten: een beginnersvocabulaire voor kinderen die voornamelijk communiceren binnen het hier en nu (ALOHA 1) en een vocabulaire voor de meer gevorderde communicateerder (ALOHA 2). Naast de omvangrijke woordenschat wordt gebruik gemaakt van zogenaamd kernvocabulaire. Door een slimme, consequente indeling is het voor een gebruiker mogelijk om met maximaal 30 (in ALOHA 1) of 50 (in ALOHA 2) symbolen per blad een oneindig aantal boodschappen te formuleren. Het vocabulaire is daarmee uitermate geschikt voor kinderen met motorische, cognitieve en/of visuele beperkingen. ALOHA is ontwikkeld door taal- en spraakpathologen en logopedisten werkzaam binnen de peuter- en kinderrevalidatie van de Sint Maartenskliniek in Nijmegen. In deze sessie maakt u kennis met de achtergrond, mogelijkheden, indeling en unieke eigenschappen van ALOHA.

4	<p>Introductie TouchToTell Esther Smolders, logopedist en ontwikkelaar TouchToTell</p> <p>TouchToTell is een communicatie-app met een ingebouwde methode om oefenen van taal te combineren met de totstandkoming van een persoonlijk vocabulaire. TouchToTell is ontwikkeld voor mensen met een ernstige spraak/taalstoornis, bij wie spreken niet of nauwelijks lukt, lezen van woorden moeilijk is, en visuele ondersteuning met afbeeldingen nodig is om woorden te kunnen begrijpen en/of gebruiken. Dit kunnen bijvoorbeeld mensen zijn met een globale afasie, spraakpraxie of taalontwikkelingsstoornis.</p> <p>De app bevat een grote hoeveelheid oefeningen voor het trainen van spraak en taalbegrip. Daarnaast heeft het vocabulaire een opbouw die meegroeit met het begripsniveau van de cliënt. Door deze opzet vormt TouchToTell voor logopedisten een tijdbesparende en zeer functionele behandelmethode.</p> <p>In deze sessie maakt u kennis met de achtergrond, mogelijkheden, indeling en unieke eigenschappen van TouchToTell.</p>
5	<p>Wat we van volwassen OC-gebruikers kunnen leren Willemijn Wetzels, AssistiveWare</p> <p>Het afgelopen jaar deed AssistiveWare op verschillende manieren onderzoek naar het gebruik van Ondersteunde Communicatie door volwassen gebruikers. Zo hielden zij o.a. interviews met ervaringsdeskundigen, om van hen te leren hoe we de communicatie het beste kunnen ondersteunen. De OC-gebruikers die deelnamen aan het onderzoek konden allemaal volwaardig communiceren, met symbolen, tekst of een combinatie daarvan.</p> <p>De belangrijkste uitkomsten van dit onderzoek deelt AssistiveWare in deze sessie.</p>
6	<p>Methodieken in Ondersteunde Communicatie (blok 1-2) Sandra van der Ende, logopedist rdgKompagne</p> <p>Voor gebruikers met een basisontwikkeling en –vaardigheden kan een kant-en-klaar (kern)vocabulaire al snel doeltreffend worden ingezet. Maar hoe implementeer je dergelijke complexe vocabulaires bij cliënten die nog helemaal aan het begin staan van hun ontwikkeling; wat zijn de eerste stappen om uw cliënt te laten aanhaken?</p> <p>In deze sessie maakt u kennis met methodieken en handvatten om OC te implementeren. Behandeld worden o.a. modelleren, descriptive teaching en methodes voor het realiseren van motivatie en betrokkenheid (of “engagement”).</p>

11:45-12:45 Parallelsessies blok 2

1	<p>Kant-en-klare vocabulaires: een introductie Fraukje Tuinstra, logopedist rdgKompagne</p> <p>OC-gebruikers kunnen hun woordenschat niet zelf kiezen, maar zijn afhankelijk van de woorden die anderen voor hen hebben gekozen. Onbedoeld kunnen zij daardoor beperkt worden in hun ontwikkeling: doordat we hen slechts een beperkt aantal woorden bieden, zodat zij niet spelenderwijs kunnen groeien, maar ook doordat we geneigd zijn woorden te bieden die in de praktijk maar weinig worden gebruikt. Met een kant-en-klaar vocabulaire krijgt de gebruiker direct een zeer uitgebreide woordenschat ter beschikking, net zoals sprekende kinderen dat hebben.</p>
---	--

	<p>Binnen twee jaar tijd is het aanbod en de toepassing van kant-en-klare (kern)vocabulaires voor communicatiehulpmiddelen spectaculair toegenomen. Dit zorgt voor nieuwe kansen voor communicatie en ontwikkeling. Niet elk vocabulaire is echter geschikt voor elke gebruiker. Bij de keuze van een passend vocabulaire zijn de cognitieve en motorische mogelijkheden van de gebruiker, en ook omgevingsfactoren van belang.</p> <p>Deze sessie geeft een algemene toelichting op kant-en-klare vocabulaires. We behandelen beknopt de onderlinge verschillen en belichten ook het belang van het platform.</p>
2	<p>Introductie ALOHA Loes Theunissen en Hanny Weersink , Sint Maartenskliniek</p> <p>ALOHA is een kant-en-klaar symboolvocabulaire voor kinderen en jongeren. Het is gebouwd binnen Mind Express en bestaat uit twee varianten: een beginnersvocabulaire voor kinderen die voornamelijk communiceren binnen het hier en nu (ALOHA 1) en een vocabulaire voor de meer gevorderde communicerende (ALOHA 2). Naast de omvangrijke woordenschat wordt gebruik gemaakt van zogenaamd kernvocabulaire. Door een slimme, consequente indeling is het voor een gebruiker mogelijk om met maximaal 30 (in ALOHA 1) of 50 (in ALOHA 2) symbolen per blad een oneindig aantal boodschappen te formuleren. Het vocabulaire is daarmee uitermate geschikt voor kinderen met motorische, cognitieve en/of visuele beperkingen. ALOHA is ontwikkeld door taal- en spraakpathologen en logopedisten werkzaam binnen de peuter- en kinderrevalidatie van de Sint Maartenskliniek in Nijmegen.</p> <p>In deze sessie maakt u kennis met de achtergrond, mogelijkheden, indeling en unieke eigenschappen van ALOHA.</p>
3	<p>Introductie Core First (Engelstalig) Bethany Diener, Tobii Dynavox</p> <p>Core First is het meest uitgebreide kant-en-klare vocabulaire voor Tobii Dynavox platformen, gebouwd binnen de communicatiesoftware Snap. In Nederland is Core First uitgebracht als lightversie, maar ook in die versie is het nog steeds zeer uitgebreid. Core First bestaat uit een kernvocabulaire aangevuld met een aantal pragmatische communicatietools. Dankzij de pragmatische opzet kunnen gebruikers niet alleen zelf boodschappen samenstellen, maar zo nodig ook gebruik maken van voorgeprogrammeerde boodschappen, om snel iets duidelijk te maken. Core First bevat daarnaast enkele interessante tools voor cognitieve ondersteuning. Core First kan geschikt zijn voor kinderen in ontwikkeling, mensen met een autistische stoornis en mensen met afasie of andere vormen van niet-aangeboren hersenletsel.</p> <p>Snap + Core First was designed to facilitate engagement, literacy, and growth for its users. This session will share how the organization, vocabulary, and intervention tools support these goals through demonstration as well as a brief overview of evidence and how localization was approached.</p> <p>Deze sessie behandelt naast Core First ook Pathways: een verzameling ondersteunende instructies en materialen voor ouders en begeleiders.</p>
4	<p>Basisvaardigheden voor leren communiceren Cathy Beks, adviseur vroege ontwikkeling rdgKompagne</p> <p>Deze sessie richt zich op het leren inzetten van materialen en hulpmiddelen voor het stimuleren van basiscommunicatievaardigheden bij kinderen en volwassenen met een laag ontwikkelingsniveau of ernstige meervoudige beperkingen, die moeilijk of niet tot spreken komen en aan het begin staan van hun communicatieve ontwikkeling.</p>

	<p>Deze sessie is vooral praktisch van aard: wat doe je met cliënten om de communicatieve ontwikkeling te bevorderen en te stimuleren. Aan bod komen interactief snoezelen, oogbesturing voor laag ontwikkelingsniveau en aangepaste spelmaterialen. Met behulp van activiteiten op het gebied van verkennen en ontdekken, actie-reactie, keuzes maken, en het voeren van eenvoudige gesprekken worden de eerste stappen gezet in de communicatieontwikkeling en de omgang met een communicatieondersteunend hulpmiddel.</p>
5	<p>Volwaardige communicatie voor geletterde OC-gebruikers Ton Krijnen, ergotherapeut rdgKompagne Hansje Janssen en Nathalie Verstegen, ervaringsdeskundigen oogbesturing</p> <p>In de afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet voor het verbeteren van de communicatiemogelijkheden voor kinderen en jongeren. Maar hoe volwaardig zijn de mogelijkheden voor geletterde OC-gebruikers? Hoewel typen geen beperkingen oplegt in wat je kunt zeggen, gaat het nog steeds vele malen langzamer dan spreken, zeker bij typen met de ogen. Ervaringsdeskundigen Nathalie Verstegen en Hansje Janssen vertellen hoe zij hiermee omgaan.</p> <p>Hansje Janssen werkte mee aan een onderzoek van de Universiteit Utrecht, om tot snellere en effectievere communicatie met oogbesturing te komen. Enkele eenvoudige aanpassingen in haar communicatiepagina's maakten al een wereld van verschil.</p> <p>Nathalie Verstegen maakt al vanaf haar geboorte gebruik van Ondersteunde Communicatie en gebruikt oogbesturing op geheel eigen wijze.</p>
6	<p>Methodieken in Ondersteunde Communicatie (vervolg blok 1)</p>

12:45-13:45 Lunchpauze

13:45-14:45 Parallelsessies blok 3

1	<p>OC in de vrije vestiging Anita Kalkhoven, logopedist rdgKompagne</p> <p>Hoe ga je om met communicatievraagstukken voor volwassenen bij verschillende diagnoses.</p>
2	<p>Introductie Crescendo David Niemeijer, AssistiveWare</p> <p>Crescendo is een zeer uitgebreid kant-en-klaar symboolvocabulaire, dat is ontwikkeld om communicatie en taalontwikkeling te ondersteunen. Het vocabulaire wordt meegeleverd met de communicatieapp Proloquo2Go. De vaste structuur van Crescendo bestaat uit een kernwoordenschat met een statische indeling en een dynamische randwoordenschat die is ingedeeld in categorieën. Crescendo maakt groei mogelijk van communicatie in enkele losse woorden tot volledig grammaticaal correcte zinnen. Het kan geschikt zijn voor kinderen, jongeren en volwassenen met bijvoorbeeld een taalontwikkelingsstoornis (TOS), autisme, Syndroom van Down of Cerebrale Parese.</p> <p>In deze sessie leert u meer over de uitgangspunten, organisatie, aanpassingsmogelijkheden en unieke eigenschappen van Crescendo in combinatie met Proloquo2Go.</p>

3	<p>Introductie Score Bart Noe, Jabbla</p> <p>Score is een zeer uitgebreid kant-en-klaar symboolvocabulaire voor de communicatiesoftware Mind Express. Het vocabulaire is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en gericht op het ondersteunen van communicatie en taalontwikkeling. Score kenmerkt zich door een uiterst consequente indeling met een vaste kernwoordenschat en een dynamische randwoordenschat, die is ingedeeld in categorieën. De grammaticale opbouw met kleurcodes ondersteunt de gebruiker bij het leren vormen van zinnen met correcte vervoegingen. Score kan geschikt zijn voor kinderen, jongeren en volwassenen met bijvoorbeeld een taalontwikkelingsstoornis (TOS), autisme, Syndroom van Down of Cerebrale Parese.</p> <p>In deze sessie maakt u kennis met de achtergrond, mogelijkheden, indeling en unieke eigenschappen van Score.</p>
4	<p>AAC Strategies for Adults with Aphasia and Dementia (Engelstalig) Bethany Diener, Tobii Dynavox</p> <p>AAC strategies are often overlooked in the treatment of individuals with aphasia and dementia but can be useful to facilitate meaningful interactions. This session will introduce evidence-based AAC strategies and tools (low tech and high tech) to support greater engagement and communicative independence for individuals with aphasia and dementia.</p> <p>In deze sessie komen o.a. Snap Scene en Core First aan bod.</p>
5	<p>Introductie TouchToTell Esther Smolders, logopedist en ontwikkelaar TouchToTell</p> <p>TouchToTell is een communicatie-app met een ingebouwde methode om oefenen van taal te combineren met de totstandkoming van een persoonlijk vocabulaire. TouchToTell is ontwikkeld voor mensen met een ernstige spraak/taalstoornis, bij wie spreken niet of nauwelijks lukt, lezen van woorden moeilijk is, en visuele ondersteuning met afbeeldingen nodig is om woorden te kunnen begrijpen en/of gebruiken. Dit kunnen bijvoorbeeld mensen zijn met een globale afasie, spraakpraxie of taalontwikkelingsstoornis.</p> <p>De app bevat een grote hoeveelheid oefeningen voor het trainen van spraak en taalbegrip. Daarnaast heeft het vocabulaire een opbouw die meegroeit met het begripsniveau van de cliënt. Door deze opzet vormt TouchToTell voor logopedisten een tijdbesparende en zeer functionele behandelmethode.</p> <p>In deze sessie maakt u kennis met de achtergrond, mogelijkheden, indeling en unieke eigenschappen van TouchToTell.</p>
6	<p>Kant-en-klare vocabulaires: casuïstiek (blok 3-4) Fraukje Tuinstra en Suzanne Koopman, logopedisten rdgKompagne</p> <p>In deze sessie laten we zien hoe je met verschillende vocabulaires verschillende soorten zinnen opbouwt. Zo krijgt u een indruk van de waarde van deze vocabulaires voor pragmatische communicatie enerzijds en correcte zinsbouw anderzijds.</p> <p>Daarnaast ontdekt u aan de hand van voorbeelden, opdrachten en casuïstiek zelf de mogelijkheden die de verschillende vocabulaires bieden voor zinsbouw, snelle communicatie, taalontwikkeling en motivatie. Kom hands-on oefenen, ervaar zélf de verschillen, denk mee en laat u verrassen!</p>

15:10-16:10 Parallelsessies blok 4

1	<p>Apps als OC-starter Sandra van der Ende, logopedist rdgKompagne</p> <p>In deze sessie geven we een overzicht van (gratis) apps die bruikbaar zijn om laagdrempelig te starten met OC, zowel voor kinderen als volwassenen.</p>
2	<p>Introductie Core First (Engelstalig) Bethany Diener, Tobii Dynavox</p> <p>Core First is het meest uitgebreide kant-en-klare vocabulaire voor Tobii Dynavox platformen, gebouwd binnen de communicatiesoftware Snap. In Nederland is Core First uitgebracht als lightversie, maar ook in die versie is het nog steeds zeer uitgebreid. Core First bestaat uit een kernvocabulaire aangevuld met een aantal pragmatische communicatietools. Dankzij de pragmatische opzet kunnen gebruikers niet alleen zelf boodschappen samenstellen, maar zo nodig ook gebruik maken van voorgeprogrammeerde boodschappen, om snel iets duidelijk te maken. Core First bevat daarnaast enkele interessante tools voor cognitieve ondersteuning. Core First kan geschikt zijn voor kinderen in ontwikkeling, mensen met een autistische stoornis en mensen met afasie of andere vormen van niet-aangeboren hersenletsel.</p> <p>Snap + Core First was designed to facilitate engagement, literacy, and growth for its users. This session will share how the organization, vocabulary, and intervention tools support these goals through demonstration as well as a brief overview of evidence and how localization was approached.</p> <p>Deze sessie behandelt naast Core First ook Pathways: een verzameling ondersteunende materialen voor ouders en begeleiders.</p>
3	<p>Introductie Crescendo David Niemeijer, AssistiveWare</p> <p>Crescendo is een zeer uitgebreid kant-en-klaar symboolvocabulaire, dat is ontwikkeld om communicatie en taalontwikkeling te ondersteunen. Het vocabulaire wordt meegeleverd met de communicatieapp Proloquo2Go. De vaste structuur van Crescendo bestaat uit een kernwoordenschat met een statische indeling en een dynamische randwoordenschat die is ingedeeld in categorieën. Crescendo maakt groei mogelijk van communicatie in enkele losse woorden tot volledig grammaticaal correcte zinnen. Het kan geschikt zijn voor kinderen, jongeren en volwassenen met bijvoorbeeld een taalontwikkelingsstoornis (TOS), autisme, Syndroom van Down of Cerebrale Parese.</p> <p>In deze sessie leert u meer over de uitgangspunten, organisatie, aanpassingsmogelijkheden en unieke eigenschappen van Crescendo in combinatie met Proloquo2Go.</p>
4	<p>Implementatie van kernvocabulaires: Books & Visual scenes en The AAC Cruise Bart Noe, Jabbla</p> <p>Voor gebruikers met een basisontwikkeling en –vaardigheden kan een kernvocabulaire al snel doeltreffend worden ingezet. Maar hoe implementeer je dergelijke complexe top-down vocabulaires bij cliënten die nog helemaal aan het begin staan van hun ontwikkeling?</p> <p>In deze sessie maakt u kennis met Books & Visual scenes en The AAC Cruise, twee toepassingen die goed passen binnen een implementatietraject.</p>

	<p>Books & Visual scenes is een toepassing voor Mind Express, die goed aansluit op (o.a.) het Score vocabulaire. Het combineert aansprekende activiteiten met daarbij passend kernvocabulaire. Kijk bijvoorbeeld foto's over een bepaald thema en praat daarover met behulp van het bijbehorende vocabulaire, dat rondom het album staat. Het aantal weergegeven vocabulaireknoppen is aanpasbaar en dus uit te breiden wanneer de leerling vorderingen maakt. Met behulp van sjablonen voegt u zelf activiteiten toe die uw cliënt of leerling persoonlijk aanspreken. Zo leert hij of zij op speelse en ongedwongen wijze een kernvocabulaire gebruiken.</p>
5	<p>OC bij afasie Sandra Wielaert, logopedist en onderzoeker Hubert Bogerd, TouchSpeak.nl</p> <p>Wanneer en hoe zet je OC in voor mensen met afasie? Wat zijn de overwegingen, voorwaarden en verwachtingen? Wat is het doel en wat is de rol van de gesprekspartner? Deze vragen waren onderdeel van diverse nationale en internationale onderzoeksprojecten, waaraan logopediste Sandra Wielaert deelnam. Eén van die projecten resulteerde in de communicatiesoftware TouchSpeak.</p> <p>TouchSpeak is speciaal ontwikkeld voor mensen met afasie en combineert verschillende modules die de communicatie kunnen ondersteunen. Men kan gebruik maken van voorgeprogrammeerde boodschappen, in rasters of visuele scenes, maar ook zelf typen, tekenen en foto's maken. Daarnaast kan men een virtueel communicatieschrift aanleggen om gebeurtenissen na te vertellen.</p> <p>Maar het gebruik van OC kan ook heel eenvoudig zijn (denk aan pen en papier) en zit soms vooral in een aanpassing door de gesprekspartner.</p> <p>In deze sessie wordt ingegaan op de hierboven genoemde vragen en uitdagingen. Daarnaast maakt u kennis met de achtergrond en unieke mogelijkheden van TouchSpeak.</p>
6	<p>Kant-en-klare vocabulaires: casuïstiek (vervolg blok 3)</p>

Doorlopend programma

	<p>Open spreekuur Een adviseur, binnendienst- en helpdeskmedewerker beantwoorden al uw vragen.</p>
	<p>Hulpmiddelen van nontech tot hightech Kom communicatiehulpmiddelen zien, horen, voelen en uitproberen. We tonen u hulpmiddelen van rdgKompagne en Eelke Verschuur.</p>
	<p>Alles over oogbesturing Oogbesturing is er voor geletterden, symboolgebruikers en laag ontwikkelingsniveau. Probeer het zelf.</p>
	<p>Vraagbaak kant-en-klare vocabulaires Voor alle vragen die u na de parallelsessies nog hebt over kant-en-klare vocabulaires.</p>
	<p>Een eigen stem Beluister volwassen stemmen, kinderstemmen en maak kennis met de mogelijkheden van stemdigitalisering.</p>

	In gesprek met ervaringsdeskundigen Stel uw vragen aan de échte deskundigen, die dagelijks op een communicatiehulpmiddel zijn aangewezen.
	Stimuleren van ontwikkeling met interactieve materialen Ervaar hoe u interactieve projecties en spelmaterialen kunt inzetten voor het ontwikkelen van basiscommunicatievaardigheden.